

והרא"ש ואפי' למעלה מן הנקב, ולדעת הסמ"ג דווקא דרך הנקב, אין לי הכרע בזה, כי מזה לא דיבר התלמוד כלום, [ו]יראה להקל כמ"ש מהרא"י לעיל⁵⁹³. והשתא ניקב בכונס משקה בכל ענין פסול, פחות מכונס משקה בכל ענין כשר חוץ מגיסטרא.

ומהשתא ליתא נמי למ"ש הסמ"ק⁵⁹⁴, שאם יחדו לזיתים תורת כלי עליו ומותר ליטול הימנה אם יחזיק רביעית עד שינקוב כמוציא זית, וזה אינו שאינו תלוי דין נט"י בטומאה דווקא, דכל היכא שניקב בכונס משקה בטל חשיבות דכלי ופסלוהו לנט"י⁵⁹⁵. והטור⁵⁹⁶ נמי השיגו שכתב ואפשר לחלק דווקא לענין טומאה מועיל יחדו זיתים, אבל לענין נטילה ששיעורו בכונס משקה, כיון שניקב בזה השיעור אינו חשוב.

ורבים חשבו שהטור הבין דעת הסמ"ק שכשר ליטול אפילו דרך פיו, ומשו"ה השיגו, דאל"כ הא איהו גופא כתב אפילו ניקב בכונס משקה אם מחזיק רביעית למטה נוטלין הימנו דרך הנקב. וקשה בעיני לומר כדברים אלו, שהרי בהדיא כתב הסמ"ק דאינו כשר אלא שישפוך דרך נקב. אלא נראה בעיני, שהטור השיג עליו לפי סברת הסמ"ק דס"ל היכא דניקב בכונס משקה שאין נוטלין ממנו לגמרי אפי' דרך הנקב, א"כ הוא [הדין] ביחדו לזיתים נמי דינא הכי. ויש נפקותא נמי לפי סברתו דס"ל היכא דניקב פחות מכונס משקה כשר ליטול אפי' דרך פיו, וא"כ לפי סברת הסמ"ק דמהני יחדו לזיתים הוי כשר אפילו דרך פיו, ע"כ כתב דיש לחלק דיחוד לא מהני אלא לענין טומאה⁵⁹⁷.

אוצר החכמה
34893

והשתא נמי נראה מ"ש הרא"ש⁵⁹⁸ וכלי שהוא מלא נקבים מתחתיו ופיו צר מלמעלה, וכשמניח אצבעו למעלה אין המים יוצאים, וכשמסיר אצבעו המים יוצאים, ונקרא בלשון תלמוד מיארוג בפרק בתרא דערובין⁵⁹⁹, שמוותר ליטול הימנו לידים אע"פ שאין מחזיק כלום, מאחר שעשוי לקבלה בענין זה וזה תשמישו ועיקר קבלתו נקרא כלי, והביא ראיה ממס' כלים⁶⁰⁰ שהוא כלי לקבל טומאה. ולא נהירא נהי דחשוב כלי לענין טומאה, מ"מ לענין נט"י דבעינן כלי חשוב, שהרי ניקב בכונס משקה פסול אפי' כלי שטף, ואעפ"י שהוא עדיין כלי לפי שבטל חשיבות כלי, כ"ש הכא שאין שם כלי עליו לתשמיש גמור אלא לחידוש בעלמא⁶⁰¹.

אוצר החכמה
34893

הסמ"ק הוא כיון שלא מיקרי כלי מחמת שנטהר מטומאתו, ולכן דעתו שאם יחדו לזיתים כשר, אבל לשיטת הסמ"ג שכתב שגם בכלי שטף השיעור הוא בכונס משקה, ולדעת רבינו אפי' אם נוטל דרך הנקב לא מהני, כיון דס"ל שלגבי נטילה כל הכלים דינם כעשוי למשקין וכמו שביאר רבינו לעיל. ⁵⁹⁶. שם ס"ב. ⁵⁹⁷. וכ"כ הבי"ב בביאורו השני ובפרישה סק"ה לבאר את השגת הטור על הסמ"ק, וביאור נוסף כתב הבי"ב שהטור סבר בדעת הסמ"ק שכשיחדו לזיתים חשוב כאילו אין בו נקב כלל וכשר ליטול אפי' דרך פי הכלי, וע"ז השיג הטור שאינו חשוב ככלי גמור שיהיה מותר ליטול דרך פיו, אבל מ"מ כשר ליטול דרך הנקב. ⁵⁹⁸. סי' טו. ⁵⁹⁹. דף קד, א ולפנינו מיארוק. ⁶⁰⁰. פ"ב מ"ו. ⁶⁰¹. בשו"ע שם ס"ה פסק כשיטת הרא"ש, והט"ז סק"ז הביא את דברי רבינו, ובביה"ל שם כתב דלדינא יש לסמוך על השו"ע אחרי שהרא"ש והטור מסכימים להקל, וכ"כ רבינו ירוחם בשם המפרשים. ובחזו"א או"ח סי' כא סק"ז כתב ודעת רש"ל דאע"ג דחשיב תוך מ"מ לא מיקרי קבלה, ואינו מוכרח עכ"ד.

שניקב בכונס משקה אף שאינו נטהר אינו כשר לנטילה. מיהו בביאור הגר"א לתוספתא ידים פ"א ה"ד ד"ה קרקמן כתב שהיכא שהכלי מחזיק רביעית אף שהוא נטהר מטומאתו וכגון כלי שמעיקרא היה יותר מסאה שאז כשנשבר אף שאיכא רביעית נטהר כדתנן בפ"ב דכלים, מ"מ לנט"י אחתי כשר, ולא כמו שכתב הכא שאם נטהר אינו כשר, ובחזו"א או"ח סי' כא סק"ג הביא את דברי הגר"א וכתב וצ"ע. ⁵⁹³. וכ"כ בב"י שם, וכן פסק המ"ב שם סק"ח לדינא בשם האחרונים, וע"ש בביה"ל ד"ה והוא גדול. ⁵⁹⁴. סימן קפא. ⁵⁹⁵. ולפי דברי רבינו כה"ג פסול לנטילה אפי' דרך הנקב, אבל במ"ב סק"י כתב שמדברי המג"א סק"ג נראה דלכו"ע מותר ליטול דרך הנקב, ובשער הציון שם סק"ח תמה על הדרך החיים (בדין כלי הראוי לנטילה ס"א) שכתב שכל שהנקב הוא בכונס משקה אפילו מחזיק רביעית מהנקב ולמטה, ואפילו מיוחד לאוכלין אין נוטלין מהם לידים ואפי' דרך הנקב, ולפי המבואר כך ס"ל לרבינו. ונמצא עולה מדברי רבינו שאף שהסמ"ג והסמ"ק ס"ל שכלי המיוחד למשקין שניקב בכונס משקה פסול לנטילה אפי' דרך הנקב, מ"מ אין טעמם שוה, לשיטת

וכתב הטור⁶⁰⁶ פ"י שיכולין להניח ידיהן זה ע"ג זה ולטול אחד, ובלבד שירפו ידיהן [בענין] שיגיע המים לכל אחד. וכתב הרמב"ם בפ' המשנה בפ"ב דמסכת ידים, במתניתין דנטולין ד' וה' זה בצד זה או זה על גב זה ובלבד שירפו שיבאו בהן המים, וכתב הוא וז"ל והתיר שירחצו אנשים רבים ידיהם קצתם על קצתם ואם היו טמאים, ולא נאמר כי המים הורדים מידים העליונים הן משקים טמאים לפי שהן מים הראשונים, והידים אשר תחתיהן לא יטהרו במים ההם כיון שהוא טמא, לפי שהן כולן במדרגה יד אחד אנו חושבין אותן, ובתנאי שלא ידחקו ידיהן שלא יכנסו בה המים, כדי שלא תהיה חציצה, ע"כ. ומ"מ נראה שאם ידי השני מרוחקות מידי הראשון, לא עלתה לו נמילה, לפי שהוא נוטל במי רחיצת חבירו, אלא כשידי השני סמוכין לידי הראשון מיורי דחשובים להו כיד אחת כ"כ מהר"י קארן⁶⁰⁷, ויפה כתב⁶⁰⁸.

ופי' ר"ש⁶⁰⁹ דגוזמא קאמר כלומר כל זמן שמספיקות המים לשפוך על הידים ב' פעמים, וכ"ד התוס'⁶¹⁰ והרא"ש⁶¹¹. והרבינו יונה פירש בפרק אלו דברים⁶¹² דהא דאמרינן בפרק כל הבשר אשיעורא לא קפדינן דתנן מי רביעית נוטלין לידיים לאחד ואפילו לשנים, לאו למימרא דפחות מרביעית לא קפדינן שזה א"א, דודאי צריך רביעית שלם, כדאמרינן בעלמא חצי רביעית לטהר את הידים, וחצי רביעית לטהר את המים שעל הידים, אלא הי"ק אם לא יהיה בכלי מתחילה שיעור שלם, כיון שמשלים אח"כ לשיעור לא קפדינן בהכי, שהרי שנינו מרביעית נוטלין לידיים לאחד ואפילו לב', וכשנוטל האחד נמצא שלא ישאר לשני אלא חצי רביעית, ואעפ"י שהיו נוטלין אח"כ עם רביעית, אפ"ה נמצינו דלא קפדינן שיהיה בכלי מתחילה שיעור שלם, אלא כיון שהכלי מחזיק רביעית, אעפ"י שלא יהיה בו מתחילה שיעור שלם, לא קפדינן בהכי מאחר שהשלים אח"כ לשיעור רביעית. ודחינן ולא היא, שאני התם דקאתו משירי טהרה, כלומר אין ללמוד מזה דלא בעינו שיהיה בו מתחילה שיעור שלם, דהתם מתוך כך אמרו שהוא מותר. מפני שבשעת שנוטל

הודפס מאוצר החכמה

